

Oponentský posudek

doktorské disertační práce JUDr. Daniela Patěka „Pojetí a problémy aplikace smluvní pokuty v obchodních vztazích“

Doktorskou disertační práci, předloženou JUDr. Danielem Patěkem, považují za dobrou, vyhovující základním požadavkům na práce tohoto druhu kladeným. Práce představuje ucelený a – lze říci – i úplný výklad různých aspektů právní problematiky smluvní pokuty v právním pořádku České republiky. Přitom se však autor nevyhýbá ani vhodným odbočkám sledujícím srovnání naší právní úpravy s úpravou korespondujících otázek v některých významných právních řádech zahraničních. Rozsáhlejší pozornost přitom věnuje právním úpravám ve Velké Británii (podkapitola II.1), Spojených státech severoamerických (II.2), Spolkové republice Německo (II.3), Francii (II.4) a Španělsku (II.5). Samostatnou podkapitolu (II.6) věnuje doktorand právu Evropských společenství.

Z posuzované disertační práce je zjevná rozsáhlá a hluboká doktorandova znalost nejen příslušného normativního materiálu, ale i – a to je třeba vyzvednout a také kladně hodnotit – odborné knižní i časopisecké literatury. Zvlášť je třeba v této souvislosti zdůraznit poměrně širokou škálu doktorandových jazykových znalostí, jež mu umožňuje získat značně rozsáhlou orientaci v příslušné cizojazyčné literatuře dotýkající se předmětu v práci sledovaného. V přehledu použité literatury uvádí pět knižních titulů v angličtině, dvě v němčině, jednu ve španělštině a jednu ve slovenštině. Poznatky, získané studiem cizojazyčné literatury, doktorand dovede tvůrčím způsobem využít a zapracovat do svého textu. Přitom je kritický a v mnoha případech v souvislosti s výkladem určité otázky v zahraniční právní úpravě vyjadřuje také svůj vlastní názor, někde i odlišující se od zahraniční předlohy. V takových případech nezůstává dlužen argumentaci ve prospěch svého názoru, která je vcelku přesvědčivá a s níž se zpravidla lze ztotožnit.

Na základě všech těchto zjištění možno konstatovat, že doktorand při zpracovávání dané problematiky využívá vhodně a v úplnosti metody vědecké práce, jak si zpracování doktorských disertačních prací vyžaduje a zasluhuje. Potud lze posuzované disertační práci přiznat plné absolutorium.

Také vnitřní systematické uspořádání posuzované práce považují vcelku za dobré. Poznámám pouze, že zejména název VI. kapitoly není příliš vhodný. Vzhledem ke skutečnému obsahu kapitoly je příliš široký. V existující podobě by jej bylo možné použít jako název celé práce. V tom směru by bylo třeba názvem přesněji vyjádřit skutečný obsah kapitoly. To by pravděpodobně mohlo být usnadněno rozdělením obsahu kapitoly do kapitol dvou.

Stranou ponechávám dnes již zcela všeobecně v oboru práva nesprávně a v rozporu s poznatky a obecně přijímanými pravidly logiky označování výrazu (*slova, termínu*) jako *pojmu* (u doktoranda viz zejména úvod kapitoly VI.3 na str. 104). V této souvislosti lze snad poznamenat, že při správném chápání *pojmu* na rozdíl od *termínu* (*výrazu*) by se doktorand snadno vyhnul užívání takových spíše hovorových než vědeckých a – možno říci již

zprofanovaných termínů, jako je „*zastřešování*“ (str.44), které do jazyka právní vědy rozhodně nepatří. Vystačil by s logicky přesnou a jazykově nezávadnou kategorií *rozsahu* pojmu. Poučení v tom směru podává každá i jen populární příručka logiky (doporučit lze práci Prokopa Sousedíka: *Logika pro studenty humanitních oborů*, Vyšehrad, Praha 1999).

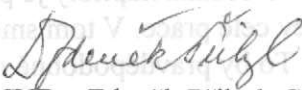
Též z hlediska zákonů logiky se mi jeví chybnými doktorandovy úvahy o tom, zda lze „*v rámci moderace*“ smluvní pokutu nejen snížit ale také *zvýšit* (viz zejména str. 123, zmínky se však vyskytují i na jiných místech práce). Je přece třeba si uvědomit, že slovo *moderace* bylo do češtiny převzato z latiny (*moderatio*) a znamená „*umírněnost, zachování míry, mírnění*“ (viz *Latinsko-český slovník*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1975, díl II, str.98). Jeví se mi proto logicky naprosto neúnosným uvažovat a jednat o *zvyšování* pokuty „*v rámci moderace*“. Jestliže do rozsahu nějakého práva patří možnost zvyšování určité povinnosti, pak toto právo již nelze označit jako *zmírnění-moderace* a je třeba nalézt, resp.použít pro ně jiný vhodný termín. Zdůrazňuji, že uvedeným jsem chtěl pouze upozornit na jisté nedostatky, které se, bohužel, vyskytují dnes v právních textech téměř obecně, a nechtěl jsem se tím dotknout výše uvedeného vcelku kladného hodnocení práce.

Je však škoda, že doktorand formální stránce disertační práce nevěnoval stejnou pozornost a péči jako stránce obsahové. Jde především o jazyk. Autorovy formulace jsou místy těžkopádné, někde délkou souvětí až nepřehledné. Když k tomu přistoupí nedostatečná konečná korektura, může vzniknout takováto věta (str. 126-127): „*Podle třetího a čtvrtého odstavce tohoto ustanovení nemusí soud přiznat v plném rozsahu nárok na úroky z prodlení, bude se jednat spíše odepření o soudní ochrany výkonu práva, i když důvody spojené s tímto odepřením do značné míry odpovídají moderačním podmínkám*“. Bližší hodnocení této věty není třeba..

Při celkovém hodnocení doktorské disertační práce je třeba klást hlavní důraz pochopitelně na stránku obsahovou a ta je v tomto případě plně vyhovující, jak již bylo výše konstatováno. Formální stránka, zejména jazyk, by však neměly v pracích tohoto druhu zůstat popelkou. Zvláště v dnešních poměrech vládnoucích ve veřejném prostoru pokud jde o nakládání s češtinou. Na tuto situaci plně dopadá kritika známého francouzského esejisty de Montaigne, který odsuzuje u autorů nesmyslné *hledání novotvarů, originality slovníků za každou cenu*. Jenže taková originalita zpravidla písemný výtvar spíše znehodnocuje *místo co by jeho cenu povyšovala*. Takoví modernisté, zejména z řad politiků a žurnalistů, se snaží oslnit veřejnost nebo cizím výrazem, pomíjejíce výrazy běžné, často jadrnější a mnohdy i přesnější. Podle mého názoru bychom se měli vynasnažit, abychom to, co odsuzuje Montaigne, vytlačili z veřejného prostoru a češtinu od takových nešvarů očistili.

Na závěr znovu opakuji, že přes uvedené nedostatky, považuji práci celkově za dobrou, na jejímž podkladě může být jejímu autorovi přiznána doktorská hodnota.

V Praze dne 15.září 2006

Doc. JUDr. Zdeněk Příbyl, CSc.
oponent